

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ Ігор GERUSH
“ 06 ” _____ 2021 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 225 Медична психологія
(код і назва спеціальності)

Освітній ступінь магістр
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

Курс навчання 6

Форма навчання денна
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра психології та філософії
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри 25 серпня 2021 року (протокол №1).

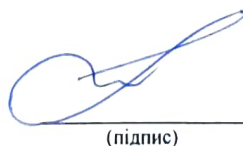
В. о. завідувача кафедри, доц.

(підпис)

Марина ТИМОФІЄВА

Схвалено предметною методичною комісією з суспільних та гуманітарних дисциплін
31 серпня 2021 року (протокол №1).

Голова предметної методичної
комісії, доц.

(підпис)

Ніна ЗОРІЙ

Чернівці – 2021

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Психології та філософії
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Любіна Любов Анатоліївна – старший викладач, кандидат психологічних наук liubina.liubov@bsmu.edu.ua Осипенко Вікторія Анатоліївна – викладач, кандидат психологічних наук osypenko.viktoria@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/psihologiyi-ta-filosofiyi/
Веб-сайт кафедри	https://sites.google.com/a/bsmu.edu.ua/pssoc/
E-mail	psychology@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Героїв Майдану, 3, поверх 2
Контактний телефон	+38 (0372) 52-63-37

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин	180
Лекції	–
Семінарські заняття	90
Самостійна робота	90
Вид заключного контролю	залік

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Навчальна дисципліна «Реабілітаційна психологія» знайомить з технологіями реабілітаційної роботи з особами, що страждають психічними порушеннями/соматичними захворюваннями і знайомство з відповідними поняттями; знаннями про психотерапевтичний вплив при кризових станах, при суїцидах і суїцидальній поведінці; стратегії роботи лікаря-психолога при роботі з кризою. Реабілітаційна робота, психотерапевтичний вплив / кризова інтервенція при кризових станах, суїцидах і суїцидальній поведінці. Психологічна допомога пацієнтам будь-яких нозологічних груп як одне з найголовніших завдань лікаря-психолога.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vidnu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukcziya-shhodo-ocziyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);

- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
філософія	соціальна психологія
загальна психологія	медична психологія
вікова та педагогічна психологія	психологічне консультування та психокорекція
психології особистості та диференційна психологія	
експериментальної психології та психодіагностики	
анатомія та фізіологія людини	

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія» є засвоєння студентами теоретичних знань, вмінь та навичок з психологічної реабілітації та особливостей організації психологічної допомоги; методами і прийомами, необхідними для вирішення практичних завдань психологічної реабілітаційної роботи; сприяння розвитку

особистісних та професійних якостей майбутніх медичних психологів, їхньої подальшої самоосвіти; врахування закономірностей розвитку кризи та виконання професійних завдань у відповідності до задачам, функцій та методології реабілітаційної роботи; усвідомлення взаємозв'язку психологічної реабілітації та психотерапії.

6.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: сформувати фахівців високого професійного рівня, що вміють ефективно реагувати в нестандартних ситуаціях, що є особливо актуальним сьогодні, коли Вивчити взаємозв'язок психологічної реабілітації та психотерапії. Встановити задачі та функції психологічної реабілітації. Вивчити методологію психологічної реабілітації. Розкрити сутність психологічних особливостей людей, які страждають різними хворобами. Вивчити психокорекційні та психотерапевтичні засоби допомоги пацієнтам, а також теоретичні аспекти психосоматичних і сомато-психічних взаємовпливів. Аналізувати отримані студентами навички при застосуванні знань психологічної патології для об'єктивного аналізу психічних процесів та формування студентами наукового світогляду. Навчити використовувати знання з «Реабілітаційної психології» для надання допомоги пацієнтам.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. Інтегральна:

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми медичної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

7.2. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

7.3. Фахові компетентності (ФК):

ФК 8. Здатність до здійснення медико-психологічних інтервенцій.

ФК 13. Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності (медико-соціальної, військово-лікарської, психолого-психіатричної, судової, медико-педагогічної).

ФК 15. Здатність до здійснення психологічної реабілітації населення.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1. Знати:

- предмет, завдання і зміст реабілітації та реабілітаційної психології;
- теоретичні аспекти реабілітології як науки та сфери практичної діяльності;
- специфіку рівнів реабілітації, фаз, варіантів, етапів реабілітації;
- теоретичні поняття основних реабілітаційних аспектів;

8.2. Уміти:

- Оперувати поняттями реабілітаційний потенціал і реабілітаційний прогноз, принципи реабілітації.
- Розробляти та впроваджувати реабілітаційну діяльність/психологічну допомогу внутрішньоопереміщеним особам в ситуації психологічної кризи.
- Володіти знаннями з реабілітаційної психології, спираючись на систему практичних занять та базову фундаментальну медико-психологічну підготовку
- Володіти знаннями щодо складання індивідуальної програми реабілітації.
- Аналізувати необхідність і межі реабілітаційної допомоги
- Визначати мету і методи реабілітаційної роботи з людьми, що страждають психічними порушеннями.
- Визначати місце лікаря-психолога в психіатричній клініці.

- Визначати реабілітаційний потенціал та прогноз.
- Володіти навичками реабілітаційної психологічної допомоги при онкозахворюваннях.

8.3. Демонструвати:

- Здатність визначати ефективність реабілітації.
- Здатність з'ясовувати специфіку трудової та соціальної реабілітації.
- Здатність розробляти та впроваджувати психопрофілактичні та просвітницькі заходи щодо підтримки психічного здоров'я для працівників медичних організацій
- Здатність володіти навичками медико-психологічної реабілітації
- Здатність володіти інструментарієм психотерапевтичного впливу
- Здатність володіти ефективними методами психотерапевтичного впливу, що застосовуються при допомозі онкохворим.
- Здатність здійснювати добір діагностичного інструментарію для чіткого планування і проведення реабілітації.
- Здатність планувати й організовувати надання медико-психологічної допомоги (безпосередньо після пологів та у післяпологовий період).

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС) – 1 модуль «Реабілітаційна психологія», який складається з двох змістових модулів.

9.1. Конкретні цілі вивчення змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Загальні питання реабілітації та реабілітаційної психології.

- Визначати предмет, завдання і зміст реабілітації та реабілітаційної психології.
- Визначати теоретичні аспекти реабілітології як науки та сфери практичної діяльності
- Пояснювати специфіку рівнів реабілітації, фаз, варіантів, етапів реабілітації..
- Сформулювати теоретичні поняття основних реабілітаційних аспектів.
- Визначати . ефективність реабілітації.
- Оперувати поняттями реабілітаційний потенціал і реабілітаційний прогноз, принципи реабілітації.
- З'ясовувати специфіку трудової та соціальної реабілітації.
- Розробляти та впроваджувати психопрофілактичні та просвітницькі заходи щодо підтримки психічного здоров'я для працівників медичних організацій.
- Володіти знаннями щодо складання індивідуальної програми реабілітації.
- Розробляти та впроваджувати реабілітаційну діяльність/психологічну допомогу внутрішньоопереміщеним особам в ситуації психологічної кризи.
- Володіти знаннями з реабілітаційної психології, спираючись на систему практичних занять та базову фундаментальну медико-психологічну підготовку.

Змістовий модуль 2. Реабілітаційна допомога при психоневрологічних та психосоматичних захворюваннях.

- Аналізувати необхідність і межі реабілітаційної допомоги.
- Володіти навичками медико-психологічної реабілітації
- Визначати мету і методи реабілітаційної роботи з людьми, що страждають психічними порушеннями.
- Визначати місце лікаря-психолога в психіатричній клініці.
- Визначати реабілітаційний потенціал та прогноз.
- Володіти інструментарієм психотерапевтичного впливу.
- Володіти навичками реабілітаційної психологічної допомоги при онкозахворюваннях.
- Володіти ефективними методами психотерапевтичного впливу, що застосовуються при допомозі онкохворим.

- Планувати й організовувати надання медико-психологічної допомоги (безпосередньо після пологів та у післяпологовий період).
- Здійснювати добір діагностичного інструментарію для чіткого планування і проведення реабілітації.

9.2. Тематична структура змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Загальні питання реабілітації та реабілітаційної психології.

Тема 1. Загальні питання реабілітації, її види, етапи, технології.

Теоретичні аспекти реабілітології як науки та сфери практичної діяльності. Історія виникнення та розвитку реабілітації, сучасні аспекти реабілітації. Закон про реабілітацію інвалідів в Україні (2005). Визначення реабілітації, прийняте на нараді Міністрів охорони здоров'я та сучасне міжнародне визначення поняття.. Види реабілітації. Медична реабілітація, її зміст та складові. Професійна реабілітація та її складові : профорієнтація, отримання професії, адекватне працевлаштування. Трудова реабілітація. Соціальна реабілітація. Основні реабілітаційні аспекти : психологічний, медичний, фізичний, професійний, соціальний, економічний. Рівні реабілітації, фази, варіанти, етапи реабілітації. Реабілітаційний потенціал і реабілітаційний прогноз, принципи реабілітації. Ефективність реабілітації. Індивідуальна програма реабілітації.

Тема 2. Теоретичні питання реабілітаційної психології.

Реабілітаційна психологія, її визначення місце в системі реабілітації та психологічних дисциплін. Психотерапевтичне втручання або психотерапевтична інтервенція, їхня характеристика. Методи, функції, показання до застосування окремих методик психологічного консультування, психокорекції та психотерапії. Психологічні аспекти реабілітаційного потенціалу. Поняття “реабілітація”. Історичні корені реабілітаційної психології. Реабілітація в системі практичної охорони здоров'я. Визначальні характеристики і професійні функції реабітолога, лікаря-психолога. Реабілітаційне консультування. Поняття “професія”. Зміст діяльності лікаря-психолога як реабілітаційного консультанта. Професії, пов'язані з процесом реабілітації. Професійні функції консультанта по реабілітації. Ціль реабілітаційного консультування. Навички, знання й обов'язки, якими повинний володіти реабілітаційний консультант. Істотні характеристики реабілітаційного консультанта.

Тема 3. Хвороби залежності та реабілітаційні психологічні технології.

Сутність і причини хвороб залежності. Визначення понять: наркоманія, залежність, зловживання. Ознаки залежності. Види (класи) психотропних субстанцій. Умови виникнення залежності. Взаємовідносини : людина – наркотик – оточення. Поширеність залежностей. Наслідки зловживання і залежності від споживання психотропних речовин: психічні зміни, соціальні наслідки. Лікування залежностей. Лікувальні фази. Лікувальні установи. профілактичні (превентивні) заходи. Зловживання алкоголем – алкогольна залежність. Постановка діагнозу. Взаємини з лікарем. психологічні та психіатричні наслідки алкогольної залежності. Психотерапія алкогольної залежності : індивідуальна, групова, групи анонімних алкоголіків. Методи навіювання, гіпнозу, аутогенного тренування, когнітивно – поведінкові методики. Психотерапія: підтримуюча. Зловживання медикаментами – медикаментозна залежність. Постановка діагнозу. Медикаменти в контексті залежності і зловживання. Хворобливі наслідки зловживання медикаментами. Терапія. Зловживання наркотиками – наркотична залежність. Визначення поняття. Зловживання і залежність при різних типах наркотиків. Лікування наркоманів. Лінія поведінки в спілкуванні з наркоманами. Зловживання і залежність від «отрути», яка викликає задоволення.

Тема 4. Кризові стани і психологічна допомога при них. Психологічна допомога при горі та втраті.

Поняття про травматичні кризи. Причини і передумови виникнення травматичних криз. Особисті та суспільні події, що можуть стати джерелом кризи. Природні та техногенні катастрофи, війни та соціальні заворушення, стихійні лиха і нещасні випадки як причина виникнення кризових станів. Види криз. Поняття про нормативні та ненормативні кризи. Нормативна криза як складова розвитку особистості. Сутність нормативної кризи як

каталізатора особистісних змін. Вікові та гендерні особливості переживання кризових станів. Кризи розвитку та кризи становлення. Психічна травма як джерело виникнення кризового стану. Травматичні кризи. Кризи, пов'язані з погіршенням соматичного здоров'я. Хвороба як чинник виникнення кризи становлення або травматичної кризи. Специфіка криз, спричинених гострими та хронічними захворюваннями. Інвалідизація як причина виникнення кризи. Психологічна допомога соматичним пацієнтам в ситуації психологічної кризи. Психологічна допомога внутрішньопереміщеним особам в ситуації психологічної кризи. Теоретичні засади та практичні принципи кризової інтервенції. Організаційні передумови здійснення ефективної кризової інтервенції. Вимоги до фахівця, що здійснює кризову інтервенцію. Втрати як травматична криза. Психологічна характеристика горя. Критичні періоди горя. Симптоми горя. Гостре горе. Патологічне горе. Кризові стани: допомога при втраті. Процес горювання та порушення його протікання. Стадії та етапи горювання. Особливості горювання при основних типах психологічних втрат (об'єкту, частини ідентичності, частини запланованого майбутнього тощо). Гендерні особливості переживання втрати. Особливості горювання у дітей, підлітків, дорослих, сім'ї як цілого. Відмінності емоційної травми (розлучення, розставання, зрада) від роботи з горюванням. Психологічна допомога в роботі з емоційною травмою. Психологічна допомога при переживанні гострого горя та синдрому втрати.

Тема 5. Перша психологічна допомога в надзвичайних ситуаціях та кризах

Перша психосоціальна допомога в надзвичайних ситуаціях та кризах. Профілактика психічного здоров'я. Кризові інтервенції: цілі, види, прогноз. Моделі кризових інтервенцій в залежності від часу початку допомоги по відношенню до подій. Види стресових реакцій в надзвичайних ситуаціях. Перша психологічна допомога та кризові інтервенції у відповідності з типом реакцій. Робота з опором. Модель Basic Ph.

Реабілітаційні заходи, проведені з людьми, що постраждали при стихійних лихах, аваріях, катастрофах, воєнних діях і т.д. Індивідуальна та групова психотерапія, навіювання, сугестія, аутогенне тренування

Тема 6. Реабілітація та психологічна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях. ПТСР: моделі, методи діагностики

Загальні уявлення про реабілітацію та психологічну допомогу при посттравматичному стресовому розладі. Поняття стресу, травматичного та посттравматичного стресу. Причини виникнення та клінічні прояви ПТСР. Дослідження наслідків катастроф. Дослідження ПТСР у жертв злочинів. Дослідження ПТСР у жертв сексуального насилля. Дослідження ПТСР у жертв інцесту. Суїцидальна поведінка та ПТСР. Типи та види ПТСР. Критерії діагностики посттравматичного стресового розладу. Критерії ПТСР в класифікаціях психічних та поведінкових розладів. Характеристика психічних функцій при ПТСР. Сімейний та інтерперсональний контекст.

Базові принципи психологічної роботи із особами із ПТСР. Стратегія та методологія психологічної допомоги при ПТСР. Загальні цілі психотерапевтичної роботи при ПТСР. Фундаментальні принципи психологічної допомоги. Сутність стратегічного (превентивного) підходу. Кризова інтервенція, психологічна допомога та підтримка. Індивідуальна і групова психологічна робота з особами із ПТСР. Психологічний дебрифінг. Аутодебрифінг. Основні стадії психотерапевтичної роботи при ПТСР. Когнітивно-поведінковий підхід в роботі з особами з ПТСР. Використання клієнт-центрованої і позитивної психотерапії у роботі з ПТСР. Робота з ПТСР у гештальт-підході. Програма подолання психічних травм дитинства. Загальна характеристика методу «груп підтримки». Психологічна просвіта.

Змістовий модуль 2. Реабілітаційна допомога при психоневрологічних та психосоматичних захворюваннях.

Тема 7. Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах. Сексуальні проблеми і розлади. Проблеми похилого віку.

Мета і методи реабілітаційної роботи з людьми, що страждають психічними порушеннями. Соціальна реабілітація. Лікарі-психологи в психіатричній клініці. Метаболічні, ендокринні і післяопераційні психічні розлади. Психотерапія. Психічні розлади при епілепсії. Особистість

хворих епілепсією. Психози при вагітності й у післяпологовий період. Психологія вагітності і післяпологового періоду. Сексуальні функціональні розлади. Сексуальні різниці між чоловіками і жінками. Розлади у чоловіків. Розлади у жінок. Терапія сексуальних розладів. Основні види неврозів: істеричний неврастенічний, невроз нав'язливих станів. Теоретичне обґрунтування виникнення та розвитку невротичних станів. Прояви істеричного, неврастенічного та обсесивно – копульсивного неврозів. Психотерапевтичні впливи лікування істеричного неврозу з позицій психодинамічного напрямку. Неврастенічний та обсесивно – копульсивний неврози, їхня реабілітація: КПТ, гештальт терапія, короткострокова психотерапія, психодрама, нейролінгвістичне програмування, тілесно – орієнтована психотерапія.

Тема 8. Реабілітаційна допомога при психосоматичних захворюваннях.

Аспекти розвитку психосоматичних розладів. Характеристика психологічних факторів, виникнення психосоматичних захворювань та їх психологічні прояви. Психологічні методи лікування розладів серцево – судинної та ендокринної системи, органів дихання та травлення. Психотерапевтичні методики : аутогенне тренування, тілесно – орієнтована психотерапія, навіювання, гіпноз. Психодинамічний напрям психотерапії при психосоматичних захворюваннях.

Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях. Онкологічні захворювання, теорії їх виникнення і розвитку. Розповсюдженість, Локалізація ураження у чоловіків та жінок. Стадії пухлинного процесу, прогноз протікання, вихід. Види консервативного та оперативного лікування. Психологічний аспект реабілітації онкохворих: реабілітаційний потенціал та прогноз. Основні методи психотерапії, що застосовуються у онкохворих.

Тема 9. Психологія вагітності і післяпологового періоду.

Психологія та реабілітаційний вплив у період вагітності і післяпологовий період. Психологічний супровід вагітності. Робота з психогенним безпліддям. Новітні перинатальні методики. Підготовка до свідомого батьківства. Перинатальні ускладнення. Післяпологова депресія. Пологи або післяпологовий епізод надання медичної допомоги. Епізоди надання медико-психологічної допомоги (безпосередньо після пологів та у післяпологовий період) в термін до одного року після пологів. Роль лікаря-психолога у роботі з психозами при вагітності та у післяпологовий період.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Денна форма			
		у тому числі			
		Аудиторні		С.р.	Інд.
		Л	П		
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Реабілітаційна психологія					
Змістовий модуль 1. Загальні питання реабілітації та реабілітаційної психології.					
Тема 1. Загальні питання реабілітації, її види, етапи, технології.	6		6		
Тема 2. Теоретичні питання реабілітаційної психології.	6		6		
Тема 3. Хвороби залежності та реабілітаційні психологічні технології.	6		6		
Тема 4. Кризові стани і психологічна допомога при них. Психологічна допомога при горі та втраті.	18		6	12	
Тема 5. Перша психологічна допомога в надзвичайних ситуація та кризах	10		4	6	
Тема 6. Реабілітація та психологічна допомога особам, що побували в	18		6	12	

екстремальних ситуаціях. ПТСР: моделі, методи діагностики					
Разом за змістовим модулем 1	64		34	30	
Змістовий модуль 2. Реабілітаційна допомога при психоневрологічних та психосоматичних захворюваннях.					
Тема 7. Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах. Сексуальні проблеми і розлади. Проблеми похилого віку.	6		6		
Тема 8. Реабілітаційна допомога при психосоматичних захворюваннях.	6		6	6	
Тема 9. Психологія вагітності і післяпологового періоду.	6		2	4	
Разом за змістовим модулем 2	24		14	10	
Індивідуальна робота (за наявності)					
Підсумковий модульний контроль			2		
УСЬОГО ГОДИН	90		50	40	

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	К-ть годин
1.	Загальні питання реабілітації, її види, етапи, технології.	6
2.	Теоретичні питання реабілітаційної психології.	6
3.	Хвороби залежності та реабілітаційні психологічні технології.	6
4.	Кризові стани і психологічна допомога при них. Психологічна допомога при горі та втраті.	6
5.	Перша психологічна допомога в надзвичайних ситуація та кризах	4
6.	Реабілітація та психологічна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях. ПТСР: моделі, методи діагностики	
7.	Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах. Сексуальні проблеми і розлади. Проблеми похилого віку.	6
8.	Реабілітаційна допомога при психосоматичних захворюваннях.	6
9.	Психологія вагітності і післяпологового періоду.	2
Всього:		50

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-ть год.
1.	Травматичні кризи. Психологія життєвої кризи особистості: реабілітаційні заходи	6
2.	Психологічна травма розвитку	6
3.	Психологічна допомога та реабілітація при горі та втраті	6
4.	Психологічна допомога при ПТСР: реабілітаційні заходи	6
5.	Дисоціація та посттравматичний стрес: реабілітаційні психологічні заходи	4
6.	Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях.	6
7.	Особливості реабілітації дітей з ПТСР.	6
Всього:		40

13. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- Презентація запропонованої проблеми.
- Презентація визначеної теми на практичному занятті.
- Участь у наукових студентських конференціях, засіданнях круглого столу.
- Написання есею, реферату відповідно до запропонованих тем:

Орієнтовна тематика індивідуальних досліджень з навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія»

1. Загальні питання реабілітації, її види та етапи,
2. Технології реабілітаційної психологічної допомоги.
3. Теоретичні питання реабілітаційної психології.
4. Хвороби залежності та реабілітаційні психологічні технології.
5. Лінія реабілітації з наркозалежними.
6. Кризові стани і психологічна допомога при них.
7. Психологічна допомога внутрішньопереміщеним особам в ситуації психологічної кризи.
8. Афективні розлади і психологічна допомога.
9. Реабілітація та психологічна і соціальна допомога особам, що побували в екстремальних ситуаціях.
10. Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах.
11. Сексуальні проблеми і розлади: реабілітаційна психологічна допомога.
12. Проблеми похилого віку: реабілітаційна психологічна допомога.
13. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях.
14. Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях.
15. Реабілітаційна психологічна допомога при неврозах.
16. Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах.

14. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Теоретичні аспекти реабілітології як науки та сфери практичної діяльності.
2. Історія виникнення та розвитку реабілітації, сучасні аспекти реабілітації.
3. Закон про реабілітацію інвалідів в Україні (2005).
4. Види реабілітації.
5. Медична реабілітація, її зміст та складові.
6. Професійна реабілітація та її складові : профорієнтація, отримання професії, адекватне працевлаштування.
7. Трудова реабілітація.
8. Соціальна реабілітація.
9. Основні реабілітаційні аспекти : психологічний, медичний, фізичний, професійний, соціальний, економічний.
10. Рівні реабілітації, фази, варіанти, етапи реабілітації.
11. Реабілітаційний потенціал і реабілітаційний прогноз, принципи реабілітації.
12. Ефективність реабілітації.
13. Індивідуальна програма реабілітації.
14. Реабілітація в системі практичної охорони здоров'я.
15. Визначальні характеристики і професійні функції реабілітолога, лікаря-психолога. Реабілітаційне консультування.
16. Зміст діяльності лікаря-психолога як реабілітаційного консультанта.
17. Професійні функції консультанта по реабілітації.
18. Психологічна допомога внутрішньопереміщеним особам в ситуації психологічної кризи.

19. Хвороби залежності та реабілітаційні психологічні технології.
20. Сутність і причини хвороб залежності.
21. Наркоманія, залежність, зловживання та реабілітаційний вплив.
22. Базові принципи психологічної роботи із особами із ПТСР.
23. Стратегія та методологія психологічної допомоги при ПТСР.
24. Загальні цілі реабілітаційної роботи при ПТСР.
25. Сутність стратегічного (превентивного) підходу.
26. Кризова інтервенція, психологічна допомога та підтримка.
27. Індивідуальна і групова психологічна робота з особами із ПТСР.
28. Психологічний дебрифінг. Аутодебрифінг.
29. Основні стадії психотерапевтичної роботи при ПТСР.
30. Когнітивно-поведінковий підхід в роботі з особами з ПТСР.
31. Використання клієнт-центрованої і позитивної психотерапії у роботі з ПТСР.
32. Робота з ПТСР у гештальт-підході.
33. Програма подолання психічних травм дитинства.
34. Загальна характеристика методу «груп підтримки».
35. Психологічна просвіта.
36. Реабілітаційні заходи, проведені з людьми, що постраждали при стихійних лихах, аваріях, катастрофах, воєнних діях і т.д.
37. Реабілітаційна психологічна допомога при психічних розладах.
38. Мета і методи реабілітаційної роботи з людьми, що страждають психічними порушеннями. Соціальна реабілітація.
39. Лікарі-психологи в психіатричній клініці.
40. Метаболічні, ендокринні і післяопераційні психічні розлади: реабілітаційний вплив.
41. Терапія сексуальних розладів.
42. Реабілітаційна допомога при психосоматичних захворюваннях.
43. Характеристика психологічних факторів, виникнення психосоматичних захворювань та їх психологічні прояви.
44. Психологічні методи лікування розладів серцево – судинної та ендокринної системи, органів дихання та травлення.
45. Психотерапевтичні методики: аутогенне тренування, тілесно – орієнтована психотерапія, навіювання.
46. Психодинамічний напрям психотерапії при психосоматичних захворюваннях.
47. Реабілітаційна психологічна допомога при онкозахворюваннях.
48. Психологічний аспект реабілітації онкохворих: реабілітаційний потенціал та прогноз.
49. Основні методи психотерапії, що застосовуються з онкохворими.
50. Психологія та реабілітаційний вплив у період вагітності і післяпологовий період.

15. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія» застосовують наступні методи навчання:

1. **Пояснювально-ілюстративний метод.** Найчастіше застосовується на заняттях з метою передачі великого масиву інформації.
2. **Репродуктивний метод.** Виконуються контрольні роботи, програмований контроль, тестові завдання, застосовуються різні форми самоконтролю.
3. **Метод проблемного викладу.** Показує спосіб рішення поставленого завдання через розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Таким чином, студенти стають співучасниками наукового пошуку.
4. **Евристичний метод.** Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах.
5. **Дослідницький метод.** Студенти самостійно опановують наукові джерела, ведуть спостереження й виконують інші дії пошукового характеру, що сприяє розвитку ініціативності, самостійності, творчому пошуку.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

- Визначте теоретичні аспекти реабілітології як науки та сфери практичної діяльності;
- Проаналізуйте професійну реабілітацію та її складові: профорієнтація, отримання професії, адекватне працевлаштування;
- Проаналізуйте особливості медичної реабілітації, її зміст та складові;
- Опишіть реабілітаційний потенціал і реабілітаційний прогноз, принципи реабілітації;
- Визначте характеристики і професійні функції реабілітолога, лікаря-психолога;
- Опишіть психологічну допомогу/супровід внутрішньопереміщеним особам в ситуації психологічної кризи;
- Здійсніть добір діагностичного інструментарію для вивчення психологічних факторів, виникнення психосоматичних захворювань та їхніх психологічних проявів.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Початковий – контроль знань студентів здійснюється переважно в усній формі на початку вивчення курсу або перед вивченням нової теми з метою з'ясування загального рівня знань.

Поточний контроль проводиться з метою з'ясувати рівень знань та умінь студентів з теми семінарського заняття. Передбачає усне опитування, виконання тестових завдань і вирішення ситуаційних задач. Поточний контроль на практичних заняттях проводиться з метою виявлення готовності студентів до занять у таких формах:

- опитування (бліцопитування) та перевірка (вибіркова або фронтальна) теоретичних знань та практичних навичок;
- фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв.;
- фронтальна перевірка готовності студентів до заняття;
- письмові відповіді на окремі запитання практичного заняття;
- письмова (до 20 хв.) контрольна робота;
- тестовий контроль.

Проміжний – здійснюється на практичних заняттях і має дві цільові функції: перевірку засвоєння студентами основних положень теоретичного матеріалу, а також стимулювання поглибленого вивчення програмного матеріалу. Даний вид контролю здійснюється на основі спеціально підготовлених питань, відповіді на які свідчать не тільки про якість знань певного розділу курсу, а й про те, як студент вміє використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань, складання кросвордів, проблемних таблиць, вирішення ситуаційних задач тощо.

Підсумковий – здійснюється у формі модульного контролю на останньому практичному занятті з навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія». Оцінювання здійснюється згідно регламенту проведення контролю та критеріїв оцінювання.

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Підсумковий модульний контроль (ПМК) засвоєння навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія» здійснюється після завершення вивчення усіх тем модулів на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав **не менше 50 балів**.

Таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни за поточну навчальну діяльність і виконання індивідуальних завдань – 200 балів.

Оцінювання поточної навчальної діяльності

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія». При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми. Студент повинен отримати **оцінку з кожної теми**. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах є однаковою.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими і містять контроль теоретичної та практичної підготовки.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність під час вивчення дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем навчальної дисципліни з додаванням балів за індивідуальне завдання студента, **але не більше 200 балів**.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент при його вивченні для допуску до заліку, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі.

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості, але не більше 6 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності. *В жодному разі загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.*

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового модульного контролю.

Розподіл балів за поточну діяльність

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок							Мінімальна кількість балів за поточну навчальну діяльність
			Традиційні оцінки				Кількість балів за виконання індивідуального завдання			
			«5»	«4»	«3»	«2»	«5»	«4»	«3»	
Модуль 1 90/3	1-2 (№ 1-2)	9	12	10	7	0	12	10	7	70

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «відмінно» на кожному занятті: **120=9 x 12+12 (ICPC).**

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «задовільно» на кожному занятті: **70=9 x 7+7 (ICPC).**

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому практичному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Форми проведення підсумкового модульного контролю мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав **не менше 50 балів.**

Оцінювання модуля та дисципліни

Оцінка за модуль визначається як сума підсумкового балу за поточну навчальну діяльність та балу за підсумковий модульний контроль і відображається за 200-бальною шкалою. Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ECTS та за чотирибальною (традиційною) шкалою

Бали шкали ECTS у чотирибальну шкалу НЕ КОНВЕРТУЮТЬСЯ і навпаки.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються **кафедрою** у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як нижче наведено у таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Студенти, які навчаються на одному факультеті, курсі, за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«A»	Найкращі 10 % студентів
«B»	Наступні 25 % студентів
«C»	Наступні 30 % студентів
«D»	Наступні 25 % студентів
«E»	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «A», «B», «C», «D», «E» проводиться деканатами для студентів відповідного курсу та факультету, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни.

Студенти, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються, навіть після перескладання модуля. Такі студенти після перескладання автоматично отримують бал «E».

Оцінки з дисципліни «FX», «F» («2») виставляються студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий модульний контроль. Ця категорія студентів має право на перескладання підсумкового модульного контролю за затвердженим графіком (але не пізніше початку наступного семестру). Повторне складання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше двох разів.

Оцінка «F» виставляється студентам, які набрали відвідали усі аудиторні заняття з дисципліни, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність. Ця категорія студентів має право на повторне вивчення дисципліни.

18. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення дисципліни представлено наступними елементами:

1. Стандарт вищої освіти України, (другий (магістерський) рівень, галузь знань – 22 «Охорона здоров'я», спеціальність – 225 «Медична психологія».
2. Програма навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія».
3. Методичні розробки для викладачів до кожного заняття з теми.
4. Методичні вказівки до кожного практичного заняття з теми.
5. Методичні вказівки до самостійної позааудиторної роботи студента.
6. Комплекти тестових завдань.

Технічні засоби навчання:

- Ноутбук
- Мультимедійний проектор

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова

1. Гольдблат Ю.В. Медико-социальная реабилитация в неврологии / Ю.В. Гольдблат.- СПб.: Политехника, 2006. - 607 с.
2. Исанова В.А. Нейрореабилитация : руководство по медикосоциальной и педагогической реабилитации / В.А.Исанова. – Казань : Плутон,2004. - 288 с.
3. Кабанов М.М. Реабилитация психических больных / М.М. Кабанов. Л. Медицина,1978. – 345 с. 4. Медицинская реабилитация (руководство). / под ред.акад.РАМН, проф..В.М. Боголюбова. - Т.І. - 2007.- 676 с.
4. Смычек В.Б. Медико–социальная экспертиза и реабилитация / В.Б. Смычек, Г.Я. Хулуп, В.К. Милькаманович.- Минск: ЮНИПАК, 2005. - 420 с.
5. Черненко М.І., Аршава І.Ф. Медико-соціальна і психологічна реабілітація хворих та інвалідів; Дніпропетровськ, 2007. - 606 с. 3. Іпатов А.В., Сергієні О.В., Войтчак Т.Г. Професійна реабілітація інвалідів. Дніпропетровськ, 2005. - 227 с.
6. Організація психотерапевтичної допомоги в системі реабілітації хворих та інвалідів з психічними та поведінковими розладами, кризовими станами і потерпілих в результаті техногенних аварій і катастроф в умовах реформування охорони здоров'я. Методичні рекомендації. Донецьк, 2012. - 83 с.
7. Тимофієва М. П. Психологія спілкування: навч.-метод. посіб. для студ. ВМЗО України / М. П. Тимофієва, А. С. Борисюк, О. І. Павлюк. М-во освіти та науки України, М-во охорони здоров'я України, ВДНЗ України "Буковин. держ. мед. ун-т". Чернівці: БДМУ, 2019. 99 с.

19.2. Допоміжна

1. Александров Е.О. Посттравматическое стрессовое расстройство: клиника, лечение / Е.О. Александров. – Новосибирск: Сибвузиздат, 2000. – 160 с.
2. Биктина Н. Практикум по психологии посттравматического стресса. – Оренбург: ФГ БОУ ВПО ОГУ, 2011. – 166 с.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л. Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
4. Кадыров Р.В. Посттравматическое стрессовое расстройство (PTSD): состояние проблемы, психодиагностика и психологическая помощь / Р.В. Кадыров. – СПб.: Речь, 2012. – 448 с.
5. Копытин А.И. Методы арт-терапии в преодолении последствий травматического стресса. – М.: Когито-Центр, 2014. – 208 с.
6. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 580 с.
7. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Изд-во Эксмо, 2005.
8. Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2006. – 960 с.
9. Общая психокоррекция: Учебное пособие / Б.Р. Мандель. - М.: Вузовский учебник: НИЦ ИНФРА-М, 2013. - 349 с.
10. Падун М.А., Котельникова А. В. Психическая травма и картина мира: Теория, эмпирия, практика. – М.: Институт психологии РАН, 2012. – 208 с.
11. Пергаменщик Л. А. Кризисная психология / Курс лекций. – Минск, 2003. – 266 с.
12. Психология депривированного ребенка: пособие для психологов и педагогов/ И.А.Фурманов, Н.В.Фурманова. - М.: ВЛАДОС, 2009. - 319 с.

13. Психология экстремальных ситуаций / Под ред. В.В. Рубцова, С.Б. Малых. – М.: Психологический институт РАО, 2008. – 304с.
14. Пуховский, Н. Н. Психопатологические последствия чрезвычайных ситуаций / Н. Н. Пуховский. – М.: Академический Проект; 2000. – 285 с.
15. Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. – СПб.: Речь, 2005. – 256с.
16. Сидоров П.И., Мосягин И.Г., Маруняк С.В. Психология катастроф.- М.: Аспект Пресс, 2008.- 414 с.
17. Смирнов Б.А., Долгополова Е.В. Психология деятельности в экстремальных ситуациях/ Б.А. Смирнов, Е.В. Долгополова. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2008 – 292 с.
18. Тарабрина, Н. В. Психология посттравматического стресса: интегративный подход. – Санкт Петербург, 2008. – 362 с.
19. Соловьева С.И. Кризисная психология. Справочник практического психолога. – М., АСТ. – 2008. – 288 с.
20. Пергаменщик Л. А. Кризисная психология/Курс лекций. – Минск, 2003. – 266 с.
21. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Л. Туриніна. – К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. – 160 с.
22. Юмашев Г.С. Основы реабилитации / Г.С. Юмашев, К.Ренкер. - М., Медицина: 1973. - 140 с.
23. Черненко М.І., Аршава І.Ф. Медико-соціальна і психологічна реабілітація хворих та інвалідів; Дніпропетровськ, 2007. - 606 с.

20. Інформаційні ресурси

1. Каган В. М. Знак насилия. – Доступ до ресурсу: <http://psychology.net.ru/articles/content/nasilie.html>
2. Кемпински А. Страх. – Доступ до ресурсу: <http://mytests.ru/articles/513>
3. Кернберг, Отто Развитие личности и травма. – Доступ до ресурсу: <http://upsihologa.com.ua/skachat.php?kniga=39>
4. Колодзин, Бенджамин Как жить после психической травмы. – Доступ до ресурсу: <http://upsihologa.com.ua/skachat.php?kniga=102>
5. Медынская, Ю. С. Основные теоретические подходы к проблеме посттравматического стресса [Электронный ресурс] / Ю. С. Медынская. – Режим доступа: <http://www.v.psychology.ru/lomonosov/tesises/fy.htm>
6. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Зібрання в 3-х томах. – Режим доступа: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/430811>
7. Психологічна допомога хворим на туберкульоз. – Режим доступа: <http://www.ifp.kiev.ua/doc/journals/upj/19/pdf19-2/63.pdf>
8. Психологічна реабілітація як складова комплексної медико-соціальної реабілітації психічнохворих. – Режим доступа: <https://uvnnpn.com.ua/upload/iblock/535/535453bf0ca73d611a8714fa3f60a3d5.PDF>
9. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-V) [Electronic resource] / Access mode: <https://psicovalero.files.wordpress.com/2014/11/dsm-v-ingles-manual-diagnc3b3stico-y-estadc3adstico-de-los-trastornos-mentales.pdf>

21. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

Осипенко Вікторія Анатоліївна – викладач кафедри психології та філософії, кандидат психологічних наук.

Любіна Любов Анатоліївна – старший викладач кафедри психології та філософії, кандидат психологічних наук.